

Pesten: We moeten er wat mee?!

Kees van Overveld

In 1978 verscheen het eerste wetenschappelijke artikel over *bullying*. Op dat moment kreeg het schadelijke en verwerpelijke gedrag tussen mensen een naam. Het onderwerp 'pesten' was opeens middelpunt van onderzoek en onderwijs. Maar zoals dat gaat: na verloop van tijd verflauwt de aandacht en worden andere zaken belangrijker.

Pesten wereldwijd

In het jaar 2012 zien we een nieuwe periode van aandacht. Een aantal losstaande gebeurtenissen, wereldwijd, werd dankzij internet en sociale media verbonden. De video van pestslachtoffer Casey Haynes werd wereldberoemd. Casey werd herhaaldelijk geslagen door zijn pester. Uiteindelijk was de maat vol: hij tilde zijn belager op en smeed hem hard op de grond. De beelden van de dizzy pester waren een grote hit op YouTube. Een volgende video is die van Karen Klein, de bejaarde busbegeleidster. Op YouTube verscheen een filmpje waarin Karen verbaal werd

vernederd door enkele pubers. De publieke verontwaardiging was enorm. De pesters werden met de dood bedreigd en via internet werd er een geldinzamelingsactie voor de bejaarde vrouw gehouden. De documentaire 'Bully' bracht een enorme schok in de Amerikaanse

samenleving teweeg. In deze documentaire wordt op schokkende wijze getoond hoe onveilig Amerikaanse scholen en schoolbussen zijn: er wordt volop gepest en veel onderwijsprofessionals nemen niet hun verantwoordelijkheid.

Digitale revolutie

En dan Nederland. Ook hier werden veel mensen geraakt door een serie dramatische gebeurtenissen. Het begon in november 2012 met de zelfdoding van Tim Ribberink. Zijn actie werd toegeschreven aan het feit dat hij jarenlang was gepest. Er volgden nog enkele tragische gebeurtenissen in het leven van jonge

mensen en wat er toen gebeurde, is uniek in de geschiedenis. Nederlanders die zich voorheen niet publiekelijk roerden, zetten massaal sociale media in om hun ongelof en ongenoegen kenbaar te maken. Deze digitale revolutie zette uiteindelijk ook de politiek in beweging. Vier maanden na de dood van Tim Ribberink presenteerden staatssecretaris Dekker en kindermobvudsbman Dullaert het landelijke plan van aanpak tegen pesten. De aandacht voor pesten was weer helemaal terug...

Actieplan sociale veiligheid

Als ik dit artikel schrijf, november 2014, zijn we twee jaar verder. Er is veel gebeurd, veel besproken. De discussie in de afgelopen tijd was niet zozeer *dat* er iets moest gebeuren, maar *wat* er zou moeten gebeuren. Na alle commotie over de plannen van staatssecretaris Dekker om een anti-pestprogramma verplicht te stellen (een verplichting die vooralsnog is ingetrokken!), ligt er nu een actieplan 'sociale veiligheid op school' van de PO-Raad en VO-Raad. In hun plan geven de raden aan dat een schoolbrede aanpak gewenst is. Het gaat om een samen-

hangend pakket van maatregelen op individueel niveau, klassikaal niveau en schoolniveau. Die maatregelen moeten passen in de diverse contexten waarmee kinderen en jongeren te maken hebben: school, wijk, sportvereniging en natuurlijk de thuissituatie.

Het belang van groepsvorming

Ik ben bijzonder blij dat er in het actieplan expliciet wordt verwezen naar het nut van groepsvorming. We weten inmiddels vrij nauwkeurig hoe groepen zich ontwikkelen en welke onderwijsbehoeften groepen hebben. Met name de eerste acht weken van het schooljaar zijn cruciaal om samen met de leerlingen een veilig klimaat te scheppen. Van mij mag het actieplan nog meer benadrukken dat we kinderen ook moeten leren omgaan met zichzelf en de ander: sociaal-emotioneel leren. In de opvoeding van onze jeugd mogen onderwerpen als respect, empathie en zelfverantwoordelijkheid meer prioriteit krijgen. De aandacht voor deze onderwerpen in relatie tot groepsvorming zie ik terug in Kwink.

Het jaar 1978 ligt inmiddels ver achter ons. Ik ben blij met alle ontwikkelingen die gaande zijn, maar na 36 jaar wordt het tijd voor een goede aanpak van pesten, zowel preventief als curatief. Er is één boodschap die iedereen goed in zijn oren zou moeten knopen: **Pesten: er zijn maar twee keuzes. Je staat het toe of je staat op.** Mijn keuze is duidelijk. ●

Kees van Overveld

Kees van Overveld is gedragsdeskundige. Hij werkt ruim dertig jaar in het onderwijs. In die periode was hij invaller, leraar en intern begeleider in het speciaal onderwijs, schooladviseur, hogeschool hoofddocent en onderzoeker. Op dit moment werkt hij deels bij de Hogeschool Utrecht en deels in zijn eigen bedrijf: www.keesvanoverveld.nl. Kees van Overveld heeft expertise in het brede domein van gedrag. Dat loopt uiteen van kennis over het opbouwen van een veilig pedagogisch klimaat tot en met het voorkomen en aanpakken van pesten, agressie en geweld in scholen. Kees ziet het als een uitdaging om lastig toegankelijke bronnen over gedrag, zoals onderzoeksrapporten en buitenlandse artikelen, te vertalen naar praktische theorie en handvatten voor iedere leraar. 'Er is heel veel kennis over wat werkt,' aldus Van Overveld. 'We hoeven het wiel niet opnieuw uit te vinden.' In zijn boek *Groepsplan Gedrag* heeft hij al die kennis gebundeld.